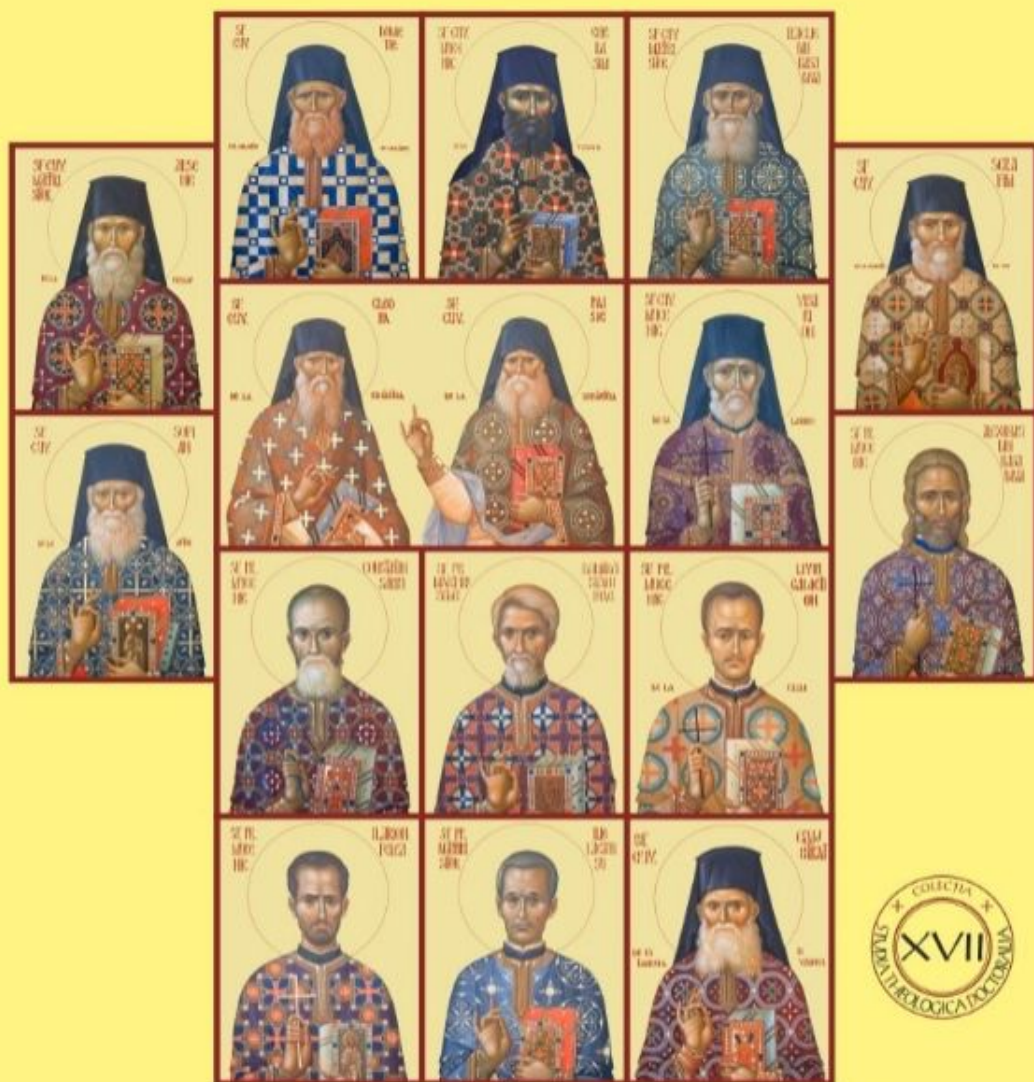

Pr. prof. dr. Viorel Sava
(coordonator)

SUFERINȚĂ ȘI BIRUINȚĂ: TRĂITORI ȘI MĂRTURISITORI
AI CREDINȚEI ÎN SPAȚIUL ROMÂNESC
ÎN SECOLUL AL XX-LEA.
CERCETĂRI DOCTORALE CONTEXTUALIZATE

editura
doxologia

Coordonator: Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel SAVA

**SUFERINȚĂ ȘI BIRUINȚĂ:
TRĂITORI ȘI MĂRTURISITORI AI CREDINȚEI ÎN
SPAȚIUL ROMÂNESC ÎN SECOLUL AL XX-LEA.
CERCETĂRI DOCTORALE CONTEXTUALIZATE**

**SUFFERING AND TRIUMPH:
WITNESSES AND CONFESSORS OF FAITH IN THE
ROMANIAN SPACE IN THE 20TH CENTURY.
CONTEXTUALIZED DOCTORAL RESEARCH**

O parte din lucrările prezentului volum au fost prezentate în cadrul Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, ediția a XVII-a, organizat de Școala Doctorală a Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae” din cadrul Universității „Alexandru Ion Cuza” din Iași, în parteneriat cu Facultatea de Teologie Catolică a Universității din Graz, Austria, cu Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Ioan Damaschin” a Universității Balamand, Liban, și cu Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității „Aristotel”, Tesalonic, Grecia, sub patronajul și binecuvântarea Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 12-13 mai 2025.

Colectiv de redacție:

PS Dr. Nichifor BOTOȘĂNEANUL
Pr. Prof. Dr. Ioan-Cristinel TEȘU
Prof. Dr. Pablo ARGÁRATE
Arhim. Prof. Dr. Jack KHALIL
Pr. Prof. Dr. Georgi PORPHYRIOS
Prof. Dr. Miltiadis VANTSOS
Pr. Prof. Dr. Marian VÎLCIU
Pr. Conf. Dr. Paul-Cezar HÂRLĂOANU
Conf. Univ. Dr. Cristian PETCU
Pr. Lect. Dr. Cristian-Alexandru BARNEA
Arhim. Dr. Benedict SAUCIUC
Col. (r) Dr. Emil-Teofil BĂLTEANU
Pr. Asist. Dr. Gabriel PIȘTEA
Pr. Dr. Bogdan Vlăduț BRÎNZĂ

Tehnoredactare: Valentin Grosu

Coperta 1: Sfinții canonizați de Biserica Ortodoxă Română în anul 2025.

Coperta 4: Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Dumitru Stăniloae” din Iași

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor aparține integral autorilor.

Editura Doxologia: ISBN 978-630-301-235-3; ISSN 2344-5289; ISSN-L 2344-5289

Institut für Ökumenische Theologie, Ostkirchliche Orthodoxie und Patrologie,
Universität Graz: ISBN 978-3-9504741-6-9

Coordonator: Pr. Prof. Univ. Dr. Viorel SAVA

**SUFERINȚĂ ȘI BIRUINȚĂ:
TRĂITORI ȘI MĂRTURISITORI AI CREDINȚEI ÎN SPAȚIUL
ROMÂNESC ÎN SECOLUL AL XX-LEA. CERCETĂRI
DOCTORALE CONTEXTUALIZATE**

**SUFFERING AND TRIUMPH:
WITNESSES AND CONFESSORS OF FAITH IN THE
ROMANIAN SPACE IN THE 20TH CENTURY.
CONTEXTUALIZED DOCTORAL RESEARCH**

Tipărit cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului
TEOFAN,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Editura
DOXOLOGIA
Iași

Institut für Ökumenische Theologie,
Ostkirchliche Orthodoxie und Patrologie,
Universität Graz

2025

CUPRINS

Cuvânt festiv de întâmpinare.....	9
--	----------

TEOLOGIE BIBLICĂ TEXTUL REVELAT ȘI CONTEXTUALIZAREA ÎNȚELESURILOR LUI

Pablo ARGÁRATE	
The Holy Spirit in the Lucan Diptych.....	11
Daniel AYUCH	
The Literary Topos of Suffering and Triumph in Luke – Acts Oppression, Memory, and Redemption in the Ethos of the Lucan Narrative	19
Hrisostom RĂDĂȘANU	
The Glory of the First Adam as Depicted in a Fresco at Sucevita Monastery	29
Hrisostom CIUCIU	
The Time of the End, the End of Time, Messianic Time, and Liturgical Time in the Theology of Saint Apostle Paul.....	45
Chrysostomos (Maher) EL MECHERKI	
“The Land of Sojourn” in Ezekiel: A New Perspective.....	59

TEOLOGIE ISTORICĂ OAMENI CARE AU FOST ȘI FĂPTUIRILE LOR

Cristian Vasile PETCU	
Rolul femeilor în rezistența duhovnicească împotriva comunismului	73
Elisei NEDESCU	
Ansamblul mănăstiresc Sfinții Trei Ierarhi din Iași. Între tradiție monahală și restaurare (sfârșitul secolului al XIX-lea, începutul secolului al XX-lea)	104
Florinel-Cristian BRĂDĂȚAN	
Preoții militari, mărturisitori pe câmpurile de luptă în marile conflagrații ale secolului XX	115
Viorel DRĂGAN	
Conservarea odoarelor de la Mănăstirea Trei Ierarhi în timpul marii restaurări de la sfârșitul secolului al XIX-lea. Fapte, întâmplări și mărturii din presa timpului.....	129

Dragoș-Constantin IVAN

Mitropolitul Visarion Puiu – apărător și mărturisitor al dreptei
credeințe în spațiul românesc și în străinătate 149

Nicolae-Cătălin LUCHIAN

Aspecte inedite din biografia Părintelui Mărturisitor Dimitrie Bejan
din anii 1930-1949 162

Mihai-Cătălin PELIN

Sofronie Miclescu între datorie și exil: suferința unui ierarh incomod.... 178

TEOLOGIE SISTEMATICĂ CREDINȚA VIE ȘI LUCRĂTOARE

Miltiadis VANTSOS

Euthanasia: An Act of Mercy?..... 189

Michael HJÄLM

Between Suffering and Triumph André Scrima's
Xenophile Christology 199

Sotirios DESPOTIS

The Bible and Mental Health: Insights from Greek Scholarship and
Emerging Perspectives in the 21st Century 213

Fadi Georgi PORPHYRIOS

The Soteriological Foundation of the Spirituality of Saint Isaac
of Nineveh..... 232

Filotheos-Fotios MAROUDAS

A Comparative Dogmatic Study on the Theology of Suffering,
Sacrifice and Soteriology: The Martyrdom of Hūsayn in the Light
of the Passion of Christ..... 247

Evangelos D. PROTOPAPADAKIS

The Ethics of Martyrdom: A Kantian Analysis of Duty,
Sacrifice, and Moral Worth..... 261

Maria-Christina MATSOUKA

Education of freedom and responsibility: Preparing athletes for Christ.. 273

Maria TSAROUCHIDOU

Pornography, gender-based violence and sexually related crimes.
The perspective of christian ethics..... 288

Gelu CĂLINA – Niculae PALEA

Câteva considerații despre conceptul de națiune în gândirea
creștină răsăriteană..... 302

Petronela Polixenia NISTOR

Sprîjinul psihosocial și spiritual al pacienților și al familiilor
acestora în contextul suferinței sociale.
Implicații teoretice și provocări ale îngrijirii familiale 312

Petronela Polixenia NISTOR	
Îngrijitorul personal între vulnerabilitate și responsabilitate.	
Abordări psihosociale, legislative și spirituale	334
Daniel BÎRNEAȚĂ – Marian GHERGHINESCU	
Monahul Nicolae Steinhardt ca model de intelectual creștin.....	360
Vlăduț-Emil CÂRLAN	
Transumanismul: religia seculară a viitorului? Cinci puncte de	
convergență și divergență dintre gândirea transumanistă	
și teologia creștină.....	369
Silviu Marian DUMITRAȘCU – Daniel LUȚU	
Petrache Lupu și receptarea „teofaniei” de la Maglavit-Dolj	380
Dragoș-Alin FÂRTĂEȘ	
Hristologia și pnevmatologia în viziunea lui Yves Congar.	
Implicații asupra eclesiologiei trinitare.....	387
Vasile-Lucian GOLDAN	
Periodicul eclesial „Mitropolia Moldovei și Sucevei”,	
lucrare mărturisitoare a preoților români	399
Nicolae-Vlăduț IORGA	
Actualitatea Sfinților Părinți în lumea secularizată de astăzi.....	409
Sergiu V. MELEG	
Preotul Mărturisitor Gavriil Zob (1915-1997) din Gherla –	
ctitor de suflete și de biserici în vremea regimului comunist.	
Model pastoral de credință, curaj și demnitate	421
Cosmin-Paul NIERGEȘ	
Teologia mărturisitoare a Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru	
Stăniloae. Câteva aspecte ale contribuției sale la formularea	
hristologiei bisericii ortodoxe	432
Alina Ana NISTOR	
From Paris to Mount Athos: The Athonite Journey	
of Saint Sophrony Sakharov	445
Cristina POPA NEGRU	
Importanța cultivării valorilor și virtuților moral-religioase	
în formarea caracterului moral-creștin al omului, în general,	
al copiilor și tinerilor, în mod special	456
Marius Vasile ROGOZ – George Daniel OPREA	
Mișcarea Rugul Aprins ca simbol al mărturisirii de credință	471
Mihail-Stelian STAN	
The Pious Gherontie, the Fool for Christ.	
Confessor and Healer of the 20th and 21st Century	478

TEOLOGIE PRACTICĂ SLUJIRE LITURGICĂ ȘI ÎNDRUMARE PASTORALĂ

Viorel SAVA

Preotul și parohia – elemente de teologie și practică pastorală
din opera Sfântului Preot Mărturisitor Dumitru Stăniloae 489

Tsotne CHKHEIDZE

Basil of Seleucia's homily In Elisaeum et Sunamitidem (CPG 6656.10)
and its Old Georgian Translation 505

Gabriel PIȘTEA

The Prayers On the Ambo (ἐπιστάμβωνος) or Behind the Ambo
(ὀπισθάμβωνος) of the Divine Liturgy of St. Basil the Great 512

Alexăndrel Elian (Gavriil) ALEXA

Filocalie și Sfântă Liturghie – slujirea liturgică a monahilor
din Moldova la începutul secolului al XX-lea 535

Ștefan Iulian APOPEI

Centenarul serbărilor de la Iași: O celebrare a identității naționale și
religioase în contextul tradiției și înnoirii, reflectată în solemnitatea
Hramului Sfintei Parascheva 545

Dănuț BĂCĂUANU

Mariologia în opera teologică a Sfântului Preot Mărturisitor
Dumitru Stăniloae 559

Pamvo (Andrei Cătălin) DIMA

Considerații despre tema morții, ca laitmotiv în literatura filocalică 570

Andrei DORNEANU

Îndrumări pastorale ale Părintelui Profesor Nicolae D. Necula
pentru cler și credincioși 589

Flavius-Ștefan POPA

Comunicatorul în Biserica Ortodoxă Română:
mesajul Evangheliei în limbajul societății actuale 604

Cristian ȘTEFAN

De la autocefalie la persecuție: evoluția statutului juridic al Bisericii
Ortodoxe Române și mărturisitorii credinței în secolul al XX-lea 614

Alin-George STOICA

Regimul libertății religioase și evoluțiile reglementărilor pentru
organizarea și funcționarea Bisericii Ortodoxe Române
în perioada 1918-1928 626

Hrisant (Antonios) TSACHAKIS

Autobiografia Cuviosului Paisie Velicicovski și surse documentare 649

Cuvânt festiv de întâmpinare

„Oricine va mărturisi pentru Mine înaintea oamenilor, mărturisi-voi și Eu pentru el înaintea Tatălui Meu, Care este în ceruri” (Mt. 10, 32).

În atmosfera luminoasă și plină de bucurie a perioadei pascale în care ne aflăm, ocrotiți și ajutați de rugăciunile Sfintei Cuvioase Parascheva și ale Sfântului Ierarh Iosif cel Milostiv, ocrotitorii Catedralei, la temelile a căreia ne aflăm, și ai Moldovei întregi, în comuniune de rugăciune cu sfinții Ioan Valahul, Epifanie, Arhiepiscopul Ciprului și Gherman, patriarhul Constantinopolului, sărbătoriți astăzi, adunați în Iași, cetatea celor șapte coline și capitala spirituală și culturală a României, cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Părinte Teofan, Mitropolitul Moldovei și Bucovinei, participăm împreună la cea de-a XVII-a ediție a Simpozionului Internațional „Studia Theologica Doctoralia”, ale cărei lucrări, cu permisiunea și împreună cu dumneavoastră, le declarăm deschise.

Anul 2025, Simpozionul nostru, precum și alte activități similare din cuprinsul Patriarhiei Române, gravitează în jurul temei propuse de Sfântul Sinod al Bisericii Ortodoxe Române, respectiv, *Anul omagial al centenarului Patriarhiei Române și Anul comemorativ al Preoților și Mărturisitorilor ortodocși români*, în cadrul căreia, tema propusă de noi fiind *Suferință și biruință: trăitori și mărturisitori ai credinței în spațiul românesc în secolul al XX-lea. Cercetări doctorale contextualizate*. Un an cu semnificații cu totul și cu totul deosebite pentru Biserica Română și teme pe măsură, care ne dau posibilitatea și ne determină să ne amintim, să comemorăm, să elogiem și să cinstim, ca într-o anamneză liturgică, pe toți aceia care au păstrat, au trăit, au mărturisit și apărât credința în vremuri de pace și de prosperitate, și în vremuri tulburi, de prigoană și suferință, de la cei din cele mai vechi timpuri până la cei de azi, ierarhi vrednici și jertfelnici, preoți harnici și statornici în credință și în lucrarea pastorală încredințată lor, călugări și călugărițe a căror „pâine” de toate zilele a fost ascultarea smerită, liturghia neîncetată și fidelitatea față de Biserică și de neam, teologi de seamă a căror gândire teologică s-a ridicat, prin conținutul și prin profunzimea ei, la nivelul Sfinților Părinți ai Bisericii celei Una, Sfântă, Sobornicească și Apostolică, și credincioși de toate vârstele și din toate categoriile sociale.

În mod deosebit, cinstim cu recunoștință și grațitudine pe toți aceia care, în timpul celor o sută de ani de patriarhat, de la cei dintâi dintre vlădici, Patriarhii noștri, Miron, Nicodim, Iustinian, Iustin, Teoctist și Daniel, până la românul ortodox abia așezat în leagăn, au contribuit la afirmarea Bisericii Ortodoxe Române la nivelul demnității la care a fost ridicată în anul 1925, în interiorul Ortodoxiei de pretutindeni și al lumii întregi. Între ei, unii au ajuns la măsurile sfințeniei depline prin viețuire smerită în duhul Evangheliei, prin credință statornică și mărturie creștină jertfelnică, dusă până la sacrificiul de sine. 16 dintre ei au fost așezați anul acesta în calendar și în cărțile de slujbă, devenind pentru noi modele de urmat, stâlpi de nădejde și

povățuitori, ca și generația noastră să-și împlinească rolul de verigă de legătură între ei și generațiile următoare. Printre cei amintiți se află și marele nostru teolog, Sfântul Părinte Mărturisitor Dumitru Stăniloae, patronul spiritual al Facultății noastre, căruia și noi îi aducem pioasă ofrandă, dedicându-i Simpozionul care începe astăzi și roadele lui, care sperăm să fie pe măsura așteptărilor. Tuturor celor amintiți ne închinăm cu recunoștință.

Ca un laitmotiv al întâlnirii noastre, așez în inimile tuturor un cuvânt al celui din urmă amintit, Sfântul Părinte Mărturisitor Dumitru Stăniloae: „Să nu ne speriem că trecem prin vremuri grele și să nu așteptăm încordați, nefăcând nimic, timpuri mai bune pentru lucrarea noastră. Timpul acesta, și numai acesta, este al nostru. De va trece, dintr-al nostru va trece, din capitalul pământesc ce ne este pus la dispoziție pentru a-l preschimba în capital ceresc. Să folosim, adică să cheltuim cu lăcomie, cu scumpătate fiecare clipă. Să socotim că acesta ne este timpul cel mai scump” (Pr. D. Stăniloae, „Timpuri de încercare”, în: *Cultură și Duhovnicie*, 2, p. 498).

Stimați și dragi participanți la Studia Theologica Doctoralia, ediția a XVII-a, vă spunem tuturor bine ați venit, dorindu-vă să vă bucurați împreună cu noi în Biserica Moldovei, cea plină de oameni cu suflet frumos, în orașul cel liniștit și primitiv al Iașilor, iar întorcându-vă printre cei dragi să le spuneți că prezența dumneavoastră la Iași ne-a onorat, ne-a bucurat și ne-a îmbogățit, că vă așteptăm să reveniți, exprimându-ne, totodată, speranța că și domniile voastre, petrecând printre noi, v-ați bucurat și v-ați îmbogățit.

Aducem mulțumire Înaltpreasfințitului Teofan pentru susținerea constantă și consistentă a activității noastre, pentru prezență și binecuvântare, pentru susținerea financiară integrală a volumului XVI al seriei „Doctoralia”, Domnului Rector al Universității Alexandru Ioan Cuza din Iași, Părintelui Decan și colegilor din facultatea noastră. Mulțumim Institutului Cultural Român pentru sprijinul acordat și anul acesta, centrului eparhial, Sectorului Învățământ al Arhiepiscopiei Iașilor, Muzeului Mitropolitan care ne găzduiește în sălile sale, Colegiului „Sfântul Nicolae”, portalului de știri „Doxologia” al Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, televiziunii și radioului Trinitas ale Patriarhiei Române, Societății Comerciale BOHEMIA și domnului Director Emil-Teofil Bălțeanu, Stareților obștelor Mănăstirilor Neamț, Cetățuia, Trei Ierarhi, Putna, Sihastria Râșcăi și Sângeap-Basaraba, comitetului de organizare și tuturor acelor care au contribuit la buna organizare a acestui eveniment științific.

Volumul de față, a cărui tipărire a fost susținută integral de Înaltpreasfințitul Părinte Mitropolit Teofan, căruia, încă o dată, îi aducem mulțumiri, adună la un loc roadele științifice ale evenimentului menționat mai sus. Oferim acest volum, spre îmbogățire teologică și zidire duhovnicească, celor care vor poposi asupra textelor publicate aici, mulțumind, cu recunoștință și grațitudine, tuturor autorilor care, prin contribuțiile științifice ale domniilor lor, au făcut posibilă realizarea lui.

Prof. Univ. Dr. Pr. Viorel Sava
Facultatea de Teologie Ortodoxă „Sfântul Dumitru Stăniloae” din Iași